

Aktivita:

NÁKUPNÁ STOPA TRIEDY

Autor:

Ing. Mária Skalová, Mestské kultúrne stredisko, úsek ekologickej výchovy, Nové Zámky

Cesta na kurikulum:

PREDMET	ROČNÍK	TEMATICKÝ CELOK
Environmentálna výchova	II. úroveň (SŠ)	• Eko spotreba

Minutáž: 2 vyučovacie hodiny

Potrebujem: pracovné listy uvedené v prílohách, 7 ks vzoriek obalov z balených potravín (plastová fólia z krájaného chleba (1), plátkovej salámy (2) a syra (3), polystyrénová tácka a obal z porciovaného mäsa (4), Tetra Pak od mlieka (5), PET fľaša (6), vratná sklenená fľaša (7), špajdle alebo zápalky s rôznofarebnými koncami, tabuľa, písacie potreby a kalkulačka

Provokačná myšlienka: Kvalita životného prostredia je zrkadlom našich rozhodnutí.

Krok po kroku:

1. Na úvod programu študentom objasnite tému a cieľ vzdelávacej aktivity. Teoretickú prípravu nájdete v prílohe 1.
2. Na lavicu v triede vyložte vzorky obalov z rôznych balených potravín.
3. Rozdajte študentom anketové hárky s otázkami (príloha 2), ktoré si každý po vyplnení sám zhodnotí podľa inštrukcií uvedených v závere.
4. Poverte jedného zo študentov, aby vám vyplnené anketové hárky z celej triedy vyzbieral a odovzdal.
5. Teraz študentov rozdeľte do siedmich 4-členných pracovných skupín (pri počte 28 študentov). Rozdeľovacia aktivita: požiadajte jedného zo študentov, aby prešiel po triede so zväzkom 28 ks špajdličiek v ruke, z ktorého si každý študent vytiahne po jednej. Podľa farby na konci špajdlí sa zatriedia do skupín.
6. Každé skupine pridajte jeden pracovný list z prílohy 3 s úlohou zameranou na určitý výrobok. Z vystavených obalov si môžu študenti vziať príslušný druh ako pomôcku k riešeniu úlohy.
7. Pracovným skupinám vysvetlite, že v rámci úlohy majú preskúmať a zhodnotiť spotrebiteľskú voľbu z hľadiska vplyvu na životné prostredie a prírodu a následne odporučiť ekologickú alternatívu nákupu.
8. Odporučte študentom, aby si spomedzi seba v skupine zvolili osobu, ktorá do poznámok pracovného listu bude zapisovať výsledky spoločných úvah k danej téme a v závere sa zhostí aj ich prezentácie za svoju skupinu pred triedou.
9. Kým študenti pracujú na zadaných úlohách v skupinách, vy sčítajte všetky „+“ a „-“

Námety pre zábavno-poučné vyučovanie s témou ekologickej stopy

Aktivita: NÁKUPNÁ STOPA TRIEDY

Autor: Ing. Mária Skalová, v rámci súťaže Hodina s Ekostopou

Téma: Nákup a vybavenie

Stupeň: SŠ

www.ekostopa.sk

“ odpovede z anketových hárkov a výsledky zapíšte do tabuľky na školskú tabuľu.

10. Na základe výsledkov z ankety vypočítajte tzv. nákupnú ekostopu triedy, ktorú reprezentuje percentuálny podiel „–“ odpovedí z anketových hárkov. Na tabuľu nakreslite ľudskú stopu a vpíšte do nej výsledné číslo. Takto pripravené údaje ponechajte na záverečné vyhodnotenie.
11. Nasleduje prezentácia výsledkov pracovných skupín. Každá má k dispozícii 5 minút a ako pomôcku môžu využiť vzorku obalu z danej potraviny.
12. Na podklade výsledkov pracovných skupín spoločne zhodnoťte vplyv nadmernej spotreby a neekologického spôsobu nakupovania na životné prostredie. Na základe výsledkov ankety (nákupná ekostopa triedy) demonštrujte rozsah dopadu každodenných nákupov a rozhodnutí spotrebiteľa.
13. V závere poukážte na význam spotrebiteľskej uvedomelosti ako prostriedku trvalej udržateľnosti života spoločnosti. Dôkazom toho bude aj postupne sa znižujúca veľkosť nákupnej ekostopy jednotlivca, triedy či školy.
14. Zrealizujte túto aktivitu vo viacerých triedach a ako finálnu aktivitu zadajte študentom vyhotovenie školskej informačnej nástenky so zameraním na tému eko-spotreba s využitím výsledkov o nákupnej ekostope.

Príloha 1 Trvalo udržateľná spotreba

Trvalo udržateľná spotreba – definícia

Trvalo udržateľný rozvoj je veľmi úzko prepojený s trvalo udržateľnou spotrebou.

Podľa definície prijatej organizáciou UNESCO: Trvalo udržateľná spotreba integruje viacero sociálnych, ekonomických a politických postupov na úrovni jednotlivcov, domácnosti, obcí, podnikov a vlád, ktoré majú podporovať a propagovať:

- zníženie environmentálnej záťaže spôsobenej výrobou, používaním a likvidáciou tovaru a služieb;
- uspokojovanie základných potrieb pri spotrebe kľúčových tovarov a služieb, akými sú potraviny, voda, zdravie, vzdelávanie a bývanie;
- zvyšovanie možností pre udržateľnú existenciu ľudí v krajinách chudobného Juhu;
- spotrebu tovarov a služieb, ktoré pozitívne prispievajú k zdraviu a dobrým životným podmienkam žien a detí;
- rozvoj a zavádzanie spotrebičov šetriacich energiu a vodu na trh, podporu verejnej dopravy a ostatných opatrení týkajúcich sa dopytu po tovaroch a službách;
- výrobu a predaj nového tovaru a služieb rešpektujúcich globálne environmentálne obmedzenia;
- a životný štýl, ktorý kladie dôraz na sociálnu súdržnosť, miestne tradície a nemateriálne hodnoty.

Smerovanie trvalo udržateľnej spotreby

Cesta k trvalo udržateľnej spotrebe zahŕňa prechod z ego-centrického postoja spotrebiteľa smerom k „eko-centrickému“, kde voľba podporuje vlastné zdravie a osobnú pohodu, zdravie a blahobyt ostatných ľudí a zachovanie životného prostredia.

EGO-CENTRIZMUS: Spotrebiteľia plnia svoje vlastné potreby, bez záujmu o následky svojho výberu.

EKO-CENTRIZMUS: Spotrebiteľia preukazujú starostlivosť a záujem o seba, rodinu, ostatné živé bytosti a životné prostredie.

Spotrebiteľské nákupy sú súčasťou nášho každodenného života. Pred i počas nákupov rôznych druhov potravín sa neustále rozhodujeme o množstve a kvalite tovaru, ktorý nám ponúkajú obchody.

Naše rozhodnutia ovplyvňujú naše potreby, záluby ale aj odporúčania a skúsenosti známych,

no často krát aj reklama z médií a informácie z publikácií či internetu.

Väčšinou sa málo zamýšľame nad tým, ako naše nákupné rozhodnutia ovplyvňujú životy jednotlivcov, spoločnosti, iných bytostí i ekosystém planéty. Či ponuka toho ktorého produktu na regáloch nenesie v pozadí svojej výroby, distribúcie a životného cyklu neúmernú devastáciu prírodných zdrojov, neférové využívanie ľudskej pracovnej sily alebo nežiaduce znečistenie životného prostredia.

Jedlo a energia predstavujú 40 % ekologickej stopy jednotlivca. Pri fakte, že máme len jednu planétu Zem s jej prírodnými a surovinovými zdrojmi pre stále narastajúci počet jej obyvateľov, vyvstáva potreba smerovania ľudskej spoločnosti k trvalo udržateľnému spôsobu života, ktorý musí myslieť aj na budúce generácie.

Aspekty spotrebiteľskej voľby

Pretože jedlo či potrava je trvalým zdrojom energie, ako aj zdravia a vitality človeka, malo by nás zaujímať, odkiaľ potraviny, ktoré každodenne kupujeme a konzumujeme pochádzajú a či spĺňajú výživové a zdravotne bezpečné kritériá.

Z ekonomického a sociálneho pohľadu akých výrobcov a aké pestovateľské praktiky podporujeme kúpou vybraných potravín?

Z etického hľadiska podporujeme svojou kúpou spravodlivý obchod, ktorý podporuje miestny rozvoj bez nútenej detskej práce a ktorý spravodlivo oceňuje ľudskú prácu vykonávanú vo vyhovujúcich podmienkach?

Vo vzťahu k životnému prostrediu podieľa sa nami kupovaná potrava na znečistení vody, vzduchu či pôdy? Prispievame svojou spotrebiteľskou voľbou k zvyšovaniu množstva odpadu, ktorý sa nedá recyklovať? Ako ovplyvňuje zloženie potravín, ktoré kupujeme, biodiverzitu Zeme a aký dopad má na celkové znižovanie kvality prostredia?

Ako spotrebitelia by sme si mali byť vedomí toho, že každý náš nákup prispieva k svetovému obchodu s potravinami a formuje ho. Preto naše rozhodnutia nie sú zanedbateľné a v konečnom dôsledku určujú jeho smerovanie.

Správnou voľbou môžeme prispieť k lepšej kvalite života okolo nás, pretože každý deň máme moc ovplyvniť vývoj na tejto planéte aj takou činnosťou, akou je nákup potravín.

Zdroje informácií:

<http://www.dolceta.eu/slovensko>

<http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/english/agenda21chapter36.htm>

AKÉ JE MOJE SPOTREBITEĽSKÉ SPRÁVANIE ?

1. Ktorú podobu doleuvedených základných potravín uprednostňuješ pri nákupe potravín do domácnosti?

A. Chlieb: a/ celý, nebalený
b/ krájaný, balený

B. Mäso a salámy: a/ na váhu
b/ balené, porciované

C. Mlieko: a/ z automatu
b/ krabicové, vreckové

D. Syry: a/ na váhu
b/ balené, porciované

E. Vajcia: a/ z domáceho chovu
b/ z veľkochovu

F. Ovocie a zelenina: a/ z trhoviska, zo záhrady
b/ väčšinou z obchodu (kamenný, supermarket)

G. Voda (minerálka, limonáda): a/ z vodovodu (so sirupom), z vratnej fľaše
b/ v PET fľaši

2. Na nákup potravín do domácnosti používam: a/ vlastnú trvácnu tašku (látkovú)
b/ igelitovú tašku z obchodu

3. Nakupovať potraviny chodím: a/ väčšinou pešo alebo na bicykli
b/ častejšie autom s rodinou

4. Odpad z obalov spotrebovaných potravín v domácnosti riešim spôsobom, že ho:
a/ triedim do kontajnerov na papier, sklo a PET fľaše
b/ netriedim, vynášam do kontajnera na zmiešaný odpad

Zhodnot' sa:

Znamienko + pri číslach: 1.A a/, 1.B a/, 1.C a/, 1.D a/, 1.E a/, 1.F a/, 1.G a/, 2.a/, 3.a/, 4.a/ = rozhodnutia šetrné voči ŽP, podporujúce TUR:

Znamienko – pri číslach: 1.A b/, 1.B b/, 1.C b/, 1.D b/, 1.E b/, 1.F b/, 1.G b/, 2.b/, 3.b/, 4.b/ = rozhodnutia zaťažujúce ŽP, nepodporujúce TUR

Po zrátaní všetkých + a – znamienok si zapíš ich pomer: (+) / (–).

Uveď triedu: a pohlavie (chlapec, dievča).

Vysvetlivky: ŽP – životné prostredie, TUR – trvalo udržateľný rozvoj

Príloha 3 Pracovné listy

Úloha: Zistíte rozdiel vo forme predaja doleuvedených potravín, uvedte u nich odlišné environmentálne dopady na životné prostredie pred a po ich zakúpení spotrebiteľom a navrhnete spôsob, akým by ste pri tejto potravine znížili svoju nákupnú ekostopu.

A/ chlieb nebalený

B/ chlieb balený, krájaný

Poznámky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zdroj: MsKS, úsek EV, Nové Zámky, V/2011

Pracovný list č. 1

Námety pre zábavno-poučné vyučovanie s témou ekologickej stopy
Aktivita: NÁKUPNÁ STOPA TRIEDY
Autor: Ing. Mária Skalová, v rámci súťaže Hodina s Ekostopou
Téma: Nákup a vybavenie
Stupeň: SŠ

www.ekostopa.sk

Úloha: Zistite rozdiel vo forme predaja doleuvedených potravín, uveďte u nich odlišné environmentálne dopady na životné prostredie pred a po ich zakúpení spotrebiteľom a navrhňte spôsob, ako pri tejto potravine znížiť nákupnú ekostopu.

A/ mäso nebalené

B/ mäso balené, porciované

Poznámky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zdroj: MsKS, úsek EV, Nové Zámky, V/2011

Pracovný list č.2

Námety pre zábavno-poučné vyučovanie s témou ekologickej stopy
Aktivita: NÁKUPNÁ STOPA TRIEDY
Autor: Ing. Mária Skalová, vrámci súťaže Hodina s Ekostopou
Téma: Nákup a vybavenie
Stupeň: SŠ

www.ekostopa.sk

Úloha: Zistite rozdiel vo forme predaja doleuvedených potravín, uveďte u nich odlišné environmentálne dopady na životné prostredie po zakúpení spotrebiteľom a zdôvodnite, ktorým typom produktu by ste znížili svoju nákupnú ekostopu?

A/ mlieko z automatu

B/ mlieko krabicové, v PET fľaši, sáčkové

Poznámky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zdroj: MsKS, úsek EV, Nové Zámky, V/2011

Pracovný list č.3

Námety pre zábavno-poučné vyučovanie s témou ekologickej stopy
Aktivita: NÁKUPNÁ STOPA TRIEDY
Autor: Ing. Mária Skalová, v rámci súťaže Hodina s Ekostopou
Téma: Nákup a vybavenie
Stupeň: SŠ

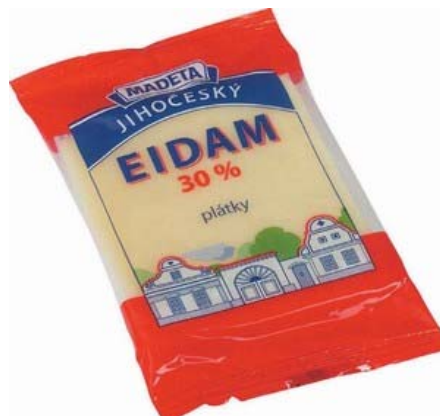
www.ekostopa.sk

Úloha: Zistíte rozdiel vo forme predaja doleuvedených potravín, uveďte u nich odlišné environmentálne dopady na životné prostredie po zakúpení spotrebiteľom a zdôvodnite, voľbou ktorého z nich by ste znížili svoju nákupnú ekostopu.

A/ syr na váhu

B/ syr balený, porciovaný

Poznámky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zdroj: MsKS, úsek EV, Nové Zámky, V/2011

Pracovný list č.4

Námety pre zábavno-poučné vyučovanie s témou ekologickej stopy
Aktivita: NÁKUPNÁ STOPA TRIEDY
Autor: Ing. Mária Skalová, vrámci súťaže Hodina s Ekostopou
Téma: Nákup a vybavenie
Stupeň: SŠ

www.ekostopa.sk

Úloha: Zdôvodnite odlišné environmentálne dopady doleuvedených druhov produktov na životné prostredie z hľadiska ich pôvodu a vysvetlite, ako by ste znížili nákupnú ekostopu svojou spotrebiteľskou voľbou.

A/ vajcia z domáceho chovu

B/ vajcia z veľkochovu

Poznámky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zdroj: MsKS, úsek EV, Nové Zámky, V/2011

Pracovný list č.5

Námety pre zábavno-poučné vyučovanie s témou ekologickej stopy
Aktivita: NÁKUPNÁ STOPA TRIEDY
Autor: Ing. Mária Skalová, v rámci súťaže Hodina s Ekostopou
Téma: Nákup a vybavenie
Stupeň: SŠ

www.ekostopa.sk

Úloha: Zistíte rozdiel vo forme predaja doleuvedených potravín, objasnite ich odlišné environmentálne dopady na životné prostredie pred a po zakúpení spotrebiteľom a uveďte pri kúpe tejto potraviny spôsob zníženia svojej nákupnej ekostopy.

A/ zelenina z trhoviska

B/ zelenina balená z obchodu

Poznámky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zdroj: MsKS, úsek EV, Nové Zámky, V/2011

Pracovný list č.6

Námety pre zábavno-poučné vyučovanie s témou ekologickej stopy
Aktivita: NÁKUPNÁ STOPA TRIEDY
Autor: Ing. Mária Skalová, vrámci súťaže Hodina s Ekostopou
Téma: Nákup a vybavenie
Stupeň: SŠ

www.ekostopa.sk

Úloha: Zistíte rozdiel v spôsobe ponuky dolevedeného prírodného zdroja pre spotrebiteľa, objasnite pri tovare odlišné environmentálne dopady na životné prostredie pred a po jeho zakúpení spotrebiteľom a uveďte, ako by ste v tomto prípade znížili svoju nákupnú ekostopu.

A/ voda z vodovodu, vo vratnej fľaši

B/ voda v PET fľaši

Poznámky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zdroj: MsKS, úsek EV, Nové Zámky, V/2011

Pracovný list č.7

Námety pre zábavno-poučné vyučovanie s témou ekologickej stopy
Aktivita: NÁKUPNÁ STOPA TRIEDY
Autor: Ing. Mária Skalová, v rámci súťaže Hodina s Ekostopou
Téma: Nákup a vybavenie
Stupeň: SŠ

www.ekostopa.sk

Úloha: Zhodnoťte rozdiel v spôsobe nakupovania s ohľadom na životné prostredie, uveďte jeho odlišné environmentálne dopady na prírodu a navrhňte spôsob zníženia svojej nákupnej ekostopy.

A/ na nákupy s vlastnou taškou (látkovou)

B/ na nákupy s taškou z obchodu (igelitovou)

Poznámky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zdroj: MsKS, úsek EV, Nové Zámky, V/2011

Pracovný list č.8

Námety pre zábavno-poučné vyučovanie s témou ekologickej stopy
Aktivita: NÁKUPNÁ STOPA TRIEDY
Autor: Ing. Mária Skalová, v rámci súťaže Hodina s Ekostopou
Téma: Nákup a vybavenie
Stupeň: SŠ

www.ekostopa.sk

Úloha: Zhodnoťte rozdiel v doprave na nákupy s ohľadom na životné prostredie, uveďte jej odlišné environmentálne dopady na prírodu a navrhnete spôsob zníženia nákupnej ekostopy pri tejto činnosti.

A/ na nákupy pešo, bicyklom

B/ na nákupy autom, MHD

Poznámky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zdroj: MsKS, úsek EV, Nové Zámky, V/2011

Pracovný list č.9

Námety pre zábavno-poučné vyučovanie s témou ekologickej stopy
Aktivita: NÁKUPNÁ STOPA TRIEDY
Autor: Ing. Mária Skalová, vrámci súťaže Hodina s Ekostopou
Téma: Nákup a vybavenie
Stupeň: SŠ

www.ekostopa.sk

Úloha: Zhodnoťte rozdielny prístup k odpadom z domácnosti v súvislosti s ochranou životného prostredia, príkladmi objasnite environmentálne dopady odpadov na prírodu a navrhňte spôsob zníženia svojej nákupnej ekostopy.

A/ triedenie odpadu z domácnosti

B/ vynášanie zmesového odpadu do kontajnera

Poznámky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zdroj: MsKS, úsek EV, Nové Zámky, V/2011

Pracovný list č.10

Námety pre zábavno-poučné vyučovanie s témou ekologickej stopy
Aktivita: NÁKUPNÁ STOPA TRIEDY
Autor: Ing. Mária Skalová, v rámci súťaže Hodina s Ekostopou
Téma: Nákup a vybavenie
Stupeň: SŠ

www.ekostopa.sk